

ster, dels endelig forskellige smukke islandske Urter som *Dryas octopetale* og *Viola tricolor* o. fl. Men som man vil forstaa, er Rendyrkning af Blomster paa Gravsteder, tæt omgivne af græsklædte Tuer, en Umulighed. Derfor er der paa den ældre Del af Reykjavik Kirkegaard — som blev anlagt 1833—34 med Lighus paa Bekostning af Kirkens Kasse, dog saaledes at hvad den oversteget Kassens Evne maatte udredes af Landets Jordebogskasse — kun faa Gravsteder, som man kan kalde virkelig velholdte. Paa den nyere Del, som er »anlagt«, er det bedre og paa den ny Kirkegaard ser det helt godt ud, — saa vidt Naturen tillader det; der er da ogsaa fast ansat Tilsyn, som paa ser Pasningen og Ordenens Overholdelse.

Hvad der i øvrigt i betydelig Grad præger Kirkegaardene baade i Reykjavik og de større Købstæder er de mange store og ofte særdeles smukke Gravsten og Mindesmærker. En stor Del af disse er importerede fra Udlandet, navnlig Danmark og Norge, hvilket baade Materiale og Udstyr bærer tydelige Spor af. I ældre Tid blev Gravstenene udført af lokale Haandværkere i indensk Materialer. Ganske vist er dette i Reglen vanskeligt at bearbejde, men der findes adskillige smukke og karakteristiske Monumenter fra ældre Tid, dels i Dolerit, en Eruptivstenart, som forekommer i store Mængder i Reykjavik og nogle andre Steder og er let at bearbejde, — dels udført af Søjlebasalt, lange 5—6 kantede Prismer, som anvendes staaende eller liggende, med indhuggede Bogstaver (eller Runer) eller faststøbte Metalbogstaver.

Et saadant Søjlebasalt-Mindesmærke findes f. Eks. paa Solbjerg Kirkegaard, rejst af Islands Regering over den mangeaarige Leder af Islands Opmaaling, Oberstløjtnant P. F. Jensen.

I de sidste Decennier har hjemmegjorte Gravsten faaet en Renæssance som et Led i den almindelige nationale, industrielle og kunstneriske Udvikling, der i stedse stigende Grad har præget Island saa stærkt.

Hverken Doleriten eller Søjlebasalten frembyder større Muligheder for Variation. Der findes ganske vist enkelte Steder i Landet smukke og velegnede Gnejsforekomster, men desværre paa saa afsides liggende Steder, at Brydning og Transport fra Lejet til Brugsstedet altid vil vanskeliggøre Anvendelsen i høj Grad.

— — —

I Litteraturen vil man kun finde faa og spredte Oplysninger om islandske Kirkegaarde, mest som spredte Bemærkninger i Rejseberetninger, jvf. dog Daniel Bruuns Fortidsminder og Nutidshjem paa Island, 1928, S. 205—20.

Grave fra den 2. Verdenskrig

I Fortsættelse af vore Artikler i de tidligere Aargange af »V. K.« bringer vi her atter nogle Billeder fra den 2. Verdenskrigs Grave. Forholdene umuliggør ganske naturligt, at vi kan udvælge, hvad vi vilde kalde de bedste og smukkeste, ligesom vi ogsaa er afskaaret fra at bringe en ligelig Repræsentation for de krigsførende Nationers Soldatergrave. Vi kan derimod bringe nogle Glimt fra forskellige Lande, og vi vil lade disse Billeder tale for sig selv.

Adskilligt af det viste er forlængst Historie, — ikke alene fordi de dertil knyttede Begivenheder allerede er afløst af andre Krigsbegivenheder, maaske paa samme Sted; men ogsaa fordi de paagældende Grave ikke mere findes paa dette Sted. Saaledes eksisterer f. Eks. Graven fra Fig. 88 ikke mere, idet de tyske Soldatergrave i Danmark navnlig er blevet samlet paa Kirkegaardene i Esbjerg, Frederikshavn og Københavns Vestre; paa lignende Maade er tyske Soldatergrave i Finland ikke mere; de Faldne er hjemført til Tyskland.

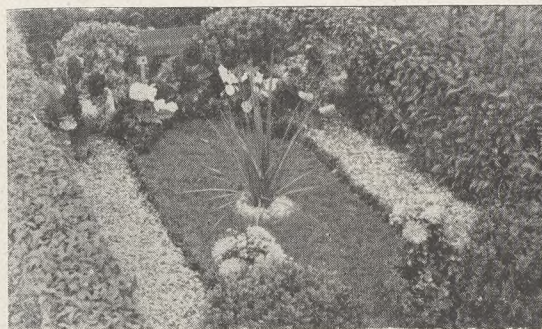
Vi bringer bl. a. fra Norge et Billede fra de ved Altmark-Episoden omkomne (Fig.

Venstre Spalte.
 Fig. 84.
 Flyverløjtnant Brodersens Grav paa Søndermark Kirkegaard, Frederiksberg.
 Foto: J. Th. 1941.

Fig. 85.
 Tyske Soldatergrave i Loimola i Finland.
 (Efter „Kriegsgräberfürsorge“).

Højre Spalte.
 Fig. 87.
 Tysk Soldatergrav paa Bispebjerg Kirkegaard og Fig 88 paa Værløse Kirkegaard.
 Foto: J. Th. 1942.

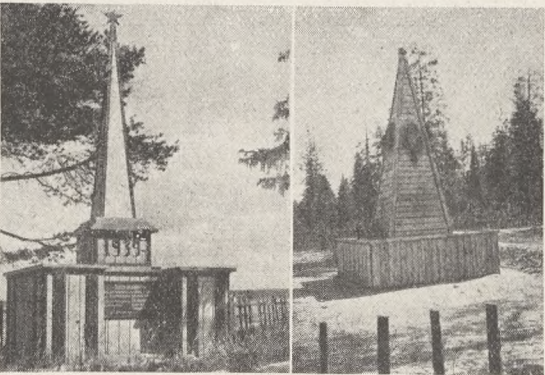
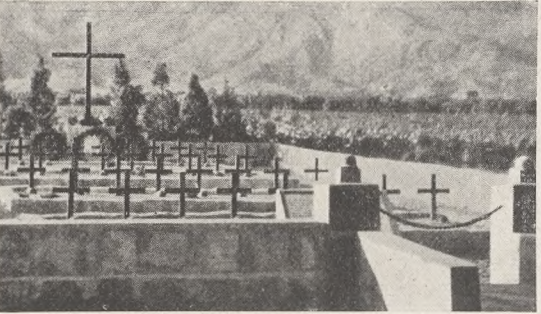
Fig. 89.
 Tyske Soldatergrave ved Altmark-Fjorden i Norge.
 (Efter G. v. Hasse).

89) og fra *Finland* Udsigt over en af de mange Soldaterkirkegaarde (Fig. 85).

I en *Kronik* i Berl. Aften 8. 12. 1941 skrev Forf. *Gunnar Johansson* bl. a. følgende fra *Finland*: »I Salmis staar endnu et Monument, som blev rejst over dem, der faldt i Karelenes Frihedskamp 1919. . . Over de talløse russiske Grave med ukendte Soldater i Titusindvis staar der finske Gravstene. Paa dem har Russerne fjernet den finske Tekst og erstattet den med Russisk, som

Venstre Spalte.
Fig. 90-91.
Tyske Soldatergrave
i Aalborg
Foto: J. T. 1942
og Fig. 92 paa Kreta
(efter „Kriegsgräber-
fürsorge“).

Højre Spalte.
Fig. 93.
Soldaterbegravelse i
Brüssel-Evere og
Fig. 94
Tysk Soldatergrav i
Dijon i Frankrig
(efter „Kriegsgräber-
fürsorge“).

Højre Spalte nederst.
Fig. 95 tv.
Russisk Officersgrav
og Fig. 96 th.
Russisk Fællesgrav
for Menige, begge
i Repola, Rusland
(efter „Billedbladet“).

lakonisk fortæller, at her hviler saa og saa mange under Ukrudtet. . .«

I et Privatbrev fra Julen samme Aar fortæller Magister Gunnar Åberg, at der i Julen var Mangel paa Blomster, fordi der brugtes saa mange til Heltegravene. »Det sägs att blommor är lyx, men aldrig förr har man sett blommornas innersta betydelse som nu. Det blev också sagt i ett mikrofonbesök, som radion gjorde julafton på Sandudds hjältebegravningar. Jag har sällan hört något så smukt om blomster och om blomsternes symboliska betydning för människorna i vår tid. . .«

Ogsaa Sverige har faaet sine Soldatergrave, — paa Vestkysten især af Vestmagternes Flyvere (ligesaa i Trelleborg), — bl. a.

Fig. 96.
Fuglefoderplads paa
Mariebjerg Kirke-
gaard i Gentofte.
Efter Tegning af
E. Seidelin.

er paa Kvibergskyrkogården i Göteborg i September 1944 jordet 99 Tyske fra Sænkningen af »Westphalen«, og (skønt ikke Deltager i den store Krig) har Landet ogsaa faaet sine egne Soldatergrave, — Grave for dem, der faldt under Udøvelse af deres Vagt for Konge, Folk og Rige.

Vinterens sangfugleliv

Af Havebrugskandidat E. Wibroe Iwersen

I løbet af efteraaret forlader de fleste af de sangfugle, som vi om sommeren ser og hører paa vore kirkegaarde, landet for at søge sydpaa til mildere egne; men i stedet for disse fugle kommer der fra Norge, Sverige og Finland andre, af hvilke nogle kun bliver en kort tid for saa at rejse videre mod syd, medens atter andre slaar sig ned her for hele vinteren.

Foruden disse tilrejsende sangfugle er der dog ogsaa en del af vore egne ynglefugle, der bliver her om vinteren, og det gælder da især de fugle, der fortrinsvis lever af vegetabilsk føde, medens de decideret insektædende forlader landet om efteraaret, simpelthen fordi de er nødt til det af mangel paa tilgængelig føde. Ganske vist er der undtagelser fra denne som fra alle andre regler. Det drejer sig om fugle som spetmejsen, træløberen og nogle faa andre, der ernærer sig af insektæg og larver, som de henter frem fra revnerne i træernes bark.

Selv om denne artikels formaal hovedsageligt skulde være at give nogle oplysninger om, hvad der kan gøres for at hjælpe og beskytte de sangfugle, der er her i den ofte ret strenge vintertid, saa vil jeg dog alligevel først omtale nogle af de fugle, vi træffer paa kirkegaarden paa denne tid af aaret.

Af praktiske grunde vil fuglene blive benævnt ved baade deres danske og latinske navne, ligesom det vil blive bemærket, hvilke fugle der hører til samme familie. Af plads

Fig. 97.
Fuglefoderplads
i Sne.
Foto: J. Th.

